

Psamante - z gréc. psamnos – „Piesok“

-v gréckej mytológii nereída, manželka morského boha *Protea*

psammit - z gréc. psamnos – „piesok“

Baleka: *pieskovec*

Technický náučný slovník: usadené horniny stredného zrna, napr. pieskovca

Kaňon labských pieskovcov, Tisa

psaníčko - *sgrafitová bosáž/sgrafitové rustiko/diamantový rez nepravý* prevedený v technike *sgrafita*; dekoratívny prvok na stavbách *palácov* (najmä barok); pozri *diamantový rez*

pseudo - gréc.; v zloženinách prvá časť s významom *lož, nepravý, klamlivý; neo, novo*

pseudobazilika - *bazilika* s bočnými loďami a hlavnou loďou rôznych výšok, so spoločnou strechou (tzv. dvojspádovou) a so strednou/hlavnou loďou osvetlenou nepriamo z bočných lodí; pozri *chrámové typy* (zaraďovaná v tejto typológii medzi *kostoly halové*); pozri *bazilikové osvetlenie*

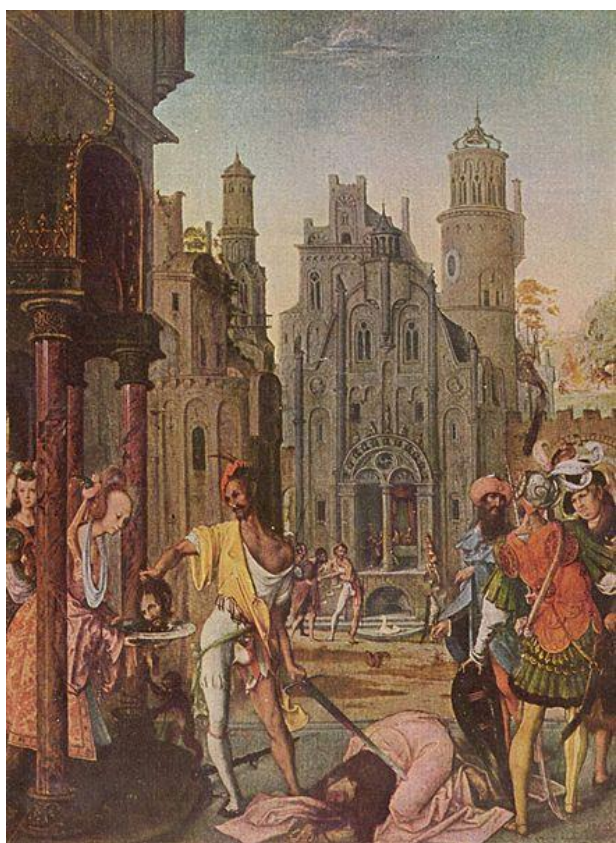
Pseudo-Blesius - tiež Pseudo Bles, Pseudo Blesius, majster (Pseudo-Blesius), *Majster Mníchovského klaňania, Antverpský majster*; anonymný antverpský manieristický maliar, identifikovaný aj ako majster Linnich; flámsky maliar a kresliar, ktorý tvoril v období okolo 1500; nič iné o ňom nie je známe; pozri *antverpskí maliari*

<http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Pseudo-Blesius>

http://pl.wikipedia.org/wiki/Mistrz_Pokłonu_Antwerpskiego

Pseudo-BI Pseudo-Blesius: Klaňanie troch mudrcov (1510)

Pseudo-Blesius: Sťatie Jána Krstiteľa (1520)

Pseudo-Blesius: Klaňanie troch mudrcov (1520)

Pseudo-Blesius/Majster Antverpského Klaňania: Klaňanie kráľov (1500 a 1520)

Pseudo-Blesius: Klaňanie kráľov. Kráľ Dávid prijíma vyslancov s ich darmi. Kráľovná zo Sáby pred Šalamúnom (1515)

Pseudo Blesius: Klaňanie troch kráľov (detail, 15.st.)

Pseudo-Bonaventura - autor spisu „Meditationes vitae Christi“, zrejme františkánsky teológ a mystik 14.-15.st., Giovanni Cauliba; jeho dielo je istou formou *pseudoepigrafu* a niekedy je tiež uvádzané pod názvom Pseudo-Bonaventura; spis bol veľmi obľúbený predovšetkým výtvarnými umelcami; Cauliba ho zaštil slávnym menom oveľa staršieho františkánskeho mnícha Bonaventuru (†1274), ktorý sa vlastným menom sa volal Giovanni Fidanza; pozri *Narodenie Pána*: Panna Mária stojaca (Hall), *Kristus sa lúči so svojou matkou Máriou*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pseudo-Bonaventura>

Pseudo-Dionysius Areopagita - pozri *Dionysius Areopagita* (Beliana)

Pseudo-evanjelium Petrovo - *Evanjelium podľa Petra*

Pseudo-Timotej z Alexandrie - pozri *Abaddon*

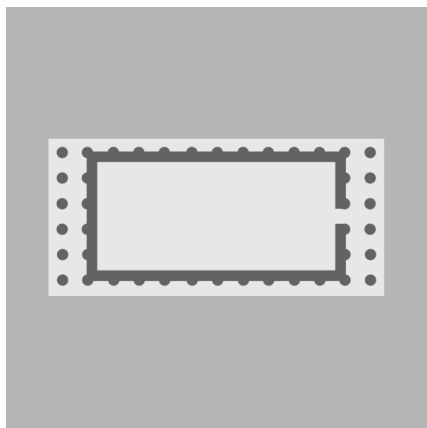
pseudoepigraf - Malý biblický slovník v súvislosti s heslom *kánon*: spis s falošným názvom; takto tiež označujú protestanti spisy, ktoré katolíci považujú za *apokryfy*; pozri *epigraf*; *archanjel Michael* (Nový biblický slovník); *Kumránske zvitky*; *Pseudo-Matúšovo evanjelium*

Pseudo-Matúšovo evanjelium - Neznáme evanjeliá: veľmi neskorá latinská kompilácia nekanonických textov (Protoevanjelium Jakuba a Pseudo-Tomášove evanjelium); Pseudo-Matúšove evanjelium sa delí na Predhovor a dve časti: Kniha o narodení Panny Márie a Kniha o detstve Spasiteľa; jazyk týchto legend je vzdialený od klasickej latinčiny, čo je dané dobou a odlišnými jazykovými pomermi; má ľudový vyprávačský štýl, často ten istý príbeh bez rozpakov opakuje viac razy z rôznych zdrojov, a preto v živote malého Ježiša pribúda pôrodných báb, zosmiešnených učiteľov a skrotených šeliem; jeho popularita bola obrovská a inšpirovala literárnych aj výtvarných umelcov od 10.-15.st.; v súčasnej dobe sa vedci pokúšajú odhadnúť vek textu Pseudo-Matúšovho evanjelia a prikláňajú sa k tomu, že pravdepodobne vznikol medzi 8.-9.st.; nakoľko bol text dlhý čas považovaný za vedecky bezcenný, kritického vydania sa dočkal až v polovine 19.st.; pozri *Odpčinok na úteku*

pseudonym - pozri *grafonym*; *anagranonym*, *outis*; *podpis*; porovnaj *anagram*, *anagranonym*;

pseudoperipteros - typ *gréckeho chrámu*, ktorého *stĺporadie* je na všetkých stranách nahradené polostĺpmi; pozri *peripteros*

<http://de.wikipedia.org/wiki/Pseudoperipteros>

Pseudoperipteros (pôdorys)
Chrám boha Portuna na Forum Boarium v Ríme

pseudoreliéf - fotografická technika na princípe kontaktného kopírovania *negatívu*; vzniknutý *diapozitív* a *negatív* sa priložia citlivými vrstvami k sebe a vzájomným posuvom vzniká na *pozitívu* želaný efekt: kontúry s ilúziou *reliefu*; pozri *fotografovanie*

pseudosolarizácia - fotografická technika, osvetlenie *negatívu* v priebehu vyvolávania, aby čisté miesto na *negatívu* pôsobením dodatočného osvetlenia stmavelo, ale pritom sa nespojilo s predtým vyvolanou tmavou plochou; na rozhraní sa objaví línia, ktorá sa v *pozitívu* prejaví ako čierna *kontúra*; pozri *fotografovanie*

psí - písmeno *gréckej abecedy*: Ψ, ψ

Baleka: písmový symbol spájaný s prvým písmenom slova *psyché*, ktoré znamená *duša*, oduševnenie; v písmenu *psí* videná letiaca *holubica* (*Duch svätý*; porovnaj *ypsilón*, v ktorom videný *žeriav*); *psí* znamená tiež *strom križa* a *strom života* alebo *kvet života*, pre ktorý bol antickým významovým a zmyslovým predobrazom strom chápaný ako znak *plodnosti* (pozri *symboly plodnosti*); symbol *psí* je preto spájaný aj s významom životodarnej *vody*, ktorú strom svojimi koreňmi vstrebáva

-symbol oduševnenia, *Ducha Svätého*, *križa*, *stromu života*; pozri *symboly písmové*

Psia hviezda - tak Grékmi a Rimanmi volaný *Sírius* > odraz v zobrazovaní bohyně *Eset* sediacej na psovi (pozri *pes*)

www: pomenovanie podľa toho, že Egypťania zistili, že hviezda *Sírius* vychádza v súhvezdí Veľkého psa blízko slnka každých 365 dní, zvyčajne okolo začínajúcich každoročných záplav Nilom

-v súvislosti s heslom *Sírius*: najjasnejšia hviezda nočnej oblohy, známa ako „psia hviezda“, lebo náleží do súhvezdia *Veľkého psa*; lat. sa *Sírius* povie *canicula* – „malý pes“; starí Rimanovia hovorili, že „*canicula* zomiera“ alebo že sú „*psie dni*“, čo označovalo dni, ktoré s *Sírius* objavoval pri východe slnka na severnej oblohe

<http://isearch.avg.com/search?cid=&mid=ae184cab4df747d0a9c4d5343d864f68-a4fc3dd81ec8f3214b30c42ccbda7470d5755f6d&lang=sk&ds=AVG&pr=fr&d=&v=&pid=AVG&sg=&sap=dsp&q=Psia+hviezda>
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Sirius>

„**psie dečky**“ - textilné návleky na pánske topánky; ich nosenie obľúbené do 20. rokov 20. st.; pozri *móda*

Stredoeurópsky maliar z 2. polovice 19.storočia: Potulný predvážač „kukátkových“ listov (okolo 1860)

„psie dni“ - v súvislosti s heslom *Sírius*: najjasnejšia hviezda nočnej oblohy, známa ako „*psia hviezda*“, lebo náleží do súhvezdia *Velkého psa*; lat. sa *Sírius* povie *canicula* – „malý pes“; starí Rimania že „*canicula* zomiera“ alebo že sú „psie dni“, čo označovalo dni, ktoré s *Sírius* objavoval pri východe hovorili, slnka na severnej oblohe

Pskov - pozri *Rusko*, *pskovská škola ikon*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Pskov>

K. Brjullof: Obliehanie Pskova Štefanom Báthorym v roku 1581 (1843)

N. K. Rerich: Muž z Pskova (1894)

pskovská škola ikon - škola neskoro stredovekej ruskej *ikony* a nástenné maľby, ktorá sa zrodila v ruskom meste Pskov na konci 12.st. a dosiahla najvyšší vývoj, a to najmä v *ikonopisectve*, v 14. až zač. 16.st.; Pskov a väčšie mesto Novgorod boli ušetrené mongolského vplyvu v dvoch storočiach invázie Ruska v polovici 13.st., preto si zachovali a rozvíjali byzantskú umeleckú tradíciu, ktorá bola základom ruského umenia; Pskov vyvinul zásadnú a vysoko dokonalú vlastnú školu; v priebehu 13. a začiatku 14.st., a to najmä po zavedení *ikonostasu* stojaceho pred svätyňou, na ktorom bola veľká skupina ikon, získali ikony prevahu nad freskami; izolácia Pskovva a pskovskej školy vychádza z gréckeho vplyvu, ktorý sa prejavuje najmä v pretrvávajúcom začlenení miestnych typov sedliackych a dekoratívnych motívov z ľudového umenia; v rovnakej dobe pskovská škola prijala konvenciu malých, pretiahnutých, elegantných postáv a jemných detailov, ktoré sa stali v 14.st. charakteristickým rysom ruského umenia

<http://www.britannica.com/art/Pskov-school>

<https://www.google.sk/search?q=pskov+school+icon+painting&espv=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCYQsARqFQoTCLGT8a6H-8YCFUZxFAodd0QH0Q&dpr=1>

Eliáš stúpa v ohnivom voze na nebesá sledovaný Elišou (ikona, pskovská škola 13.-14.st.)

psimithium - staroveký názov *bieloby olovnatej*, použitý už 320 pr.Kr. filozofom Theofrasom, spolu so zaznamenaním receptu na jej výrobu, ktorý prebral *stredoveký* rukopisný receptár z Luccy (8.st.): horúce olovené dosky oblievané octom a zahrievané konským hnojom > výsledkom bol vznik „bieleho kvetu“, bieleho pigmentu olovnatého

psí umelci, psí maliari - pozri *animalieri, pes*, E. Landseer, R. A. Dent, L. E. Lambert, H. H. Couldery, C. Reichert, R. Ansdell

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Dog_artists

psí zub - *dogtooth*; ornament *anglickej gotiky*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Dog-tooth>

Psí zub (kresba podľa vlysu)

Psois - Psais

psolev - leví pes

psy mytologické - mytologické psy

Psyché - gréc. – „duša, motýľ“

-v gréckej mytológii ľudská milenka/manželka *Erósa*; pozri *nanebovstúpenie* (Hall), *Kupido* (Hall)

Baleka v súvislosti s písmovým symbolom *psi*: psyche - *duša*, oduševnenie; psi tvorí počiatočné písmeno slova psyche

-v súvislosti s heslom *Psyché*: považovaná za životný princíp; symbolizovaná *motýľom* (larva z temnoty kukly preniká na svetlo); zobrazovaná často s motýľmi krídlami; niekedy je trýznená plameňom *Erosovej pochodne*; jej *atribútom* sú motýľ alebo schránka na líčidlá

-v súvislosti s heslom *ranokresťanské umenie*: ranokresťanské umenie preberalo výtvarný názor neskoroantického umenia súčasne s radom predkresťanských ikonografických typov, ktoré významovo prehodnocovalo (pozri *ikongrafia*) motív *Amora* a *Psyché* odkazoval k *duši* v záhrobie

Hall pod heslom *Kupido*: renesanční *humanisti* vykladali tento príbeh ako filozofickú *alegoriu* o úsilí Duše (*Psyché*) po zjednotení s Túžbou (*Eros*), ktorého výsledkom je *Rozkoš* (ich potomok); najčastejšie zobrazovanou samostatnou epizódou je scéna v spálni, v ktorej *Psyché* drží lampu nad spiacim *Amorom*; tento príbeh je zobrazený v rade početných scén v renesančných palácov

Zamarovský: milenka a potom manželka boha lásky *Erosa* (pozri *Premeny čiže Zlatý osol*); najmladšia kráľovská dcéra, ktorá bola nadpozemsky krásna; každý ju obdivoval ako bohyňu a začalo sa povrávať, že nie je obyčajná princezná ale nová *Afrodite*; *Psyché* sa začali preukazovať božské počty a je citelia zanedbávali chrámy *Afrodite*; z hnevu nad božskou krásou smrteľníčky prikázala *Afrodite* synovi *Erosovi*, aby v dievčine vyvolal túžbu po najbiednejšom mužovi; medzitým sa otec *Psyché* obrátil na *delfskú* veštiareň, aby našiel pre dcéru ženícha; dozvedel sa, že ním bude ohavný šupinatý drak; kráľ počúvol veštbu a odviezol svoju dcéru vo svadobných šatách na okraj skaly a opustil ju, aby nemusel prizerať jej osudu; tu ju na žiadosť zalúbeného *Erosa* jemný vánok *Zefyros* jemne dvihol a zniesol do údolia pod skalou, kde našla krásny palác s občerstvením, kúpeľom a neviditeľným služobníctvom; v ňom ju neskôr počas nočnej tmy navštívil sám *Eros* a vymohol na nej prísľub, že nebude pátrať po jeho podobe; po čase požiadala *Psyché* milenca, ktorý ju každú noc navštevoval, aby smela doň priviesť aj svoje sestry a utíšiť ich smútok; *Eros* súhlasil a *Zefyros* jej sestry priniesol do zámku; ich počiatočná úprimná radosť zo stretnutia s *Psyché* sa čoskoro zmenila v závisť; počas druhej návštevy sestier už *Psyché* čakala *Erosove* dieťa a sestry ju prehovorili, aby sa presvedčila, či jej manželom je skutočne drak, o ktorom hovorila veštba; poradili jej posvietiť si naň lampičkou a dali jej aj nôž, aby ho mohla draka zabiť; keď však *Psyché* zazrela krásneho milenca, sklonila sa nad ním a kvapka vreľého oleja z lampičky kvapla na *Erosove* rameno a zobudila ho; v hneve nad porušeným sľubom bez slova zamával krídlami a odletel; duchapritomná *Psyché* sa stihla ešte zachytiť sa jeho nohy; keď ju opúšťali sily, zniesol sa s ňou *Eros* na breh blízkej rieky a vyčítal jej zradu; zúfalá sa hodila do rieky, ale boh rieky ju z priateľstva k *Erosovi* vyniesol na breh; užialená *Psyché* sa odobrala ku svojim sestrám, aby sa im odplatila za radu, ktorá ju uvrhla do nešťastia (obidvom nahovorila, že po nich zatúžil *Eros*, keď ich videl na návšteve; sestry sa postupne vrhli zo skaly v nádeji, že aj ich *Zefyros* odnesie do paláca, a zabili sa); potom sa *Psyché* dobrovoľne vydala do rúk nahnevanej bohyne *Afrodite*; *Psyché* si mohla zachrániť život splnením troch úloh: roztrieť zrná rôznych plodín (pomohli jej *mravce*), priniesť chumáč vlny zo zlatého rúna divých oviec (porovnaj *zlaté*

rúno hľadané *Argonautami*), ktoré sa pásli za divou riekou (šumiace trstie, ochrana milencov, jej poradilo počas poludňajšej horúčavy pozbierať vlnu uchytenú na kríkoch); tretou úlohou bolo doniesť vodu z prameňa nad strmou šmykľavou skalou, ktorý chránili neusínajúce dravce (pomohol jej *Diov* orol zaviazaný Erosovi za jeho predošlé služby); Afrodité pochopila, že na splnenie úloh Psyché sama nestačila, a preto jej dala štvrtú úlohu: z *podsvetia* priniesť od *Persefoné* škatuľku s čarovným líčidlom (pozri *Hádes*); Psyché sa dozvedela od čarovnej skaly, z ktorej chcela skočiť a ukončiť svoje trápenie, ako sa má v podsvetí správať a najmä že škatuľku nesmie otvoriť; nedokázala však odolať zvedavosti a otvorila ju (porovnaj *Pandorina skrinka*); v škatuľke bol namiesto líčidla spánok smrti (porovnaj *Thanatos*) a Psyché zaspala spánkom, ktorý mal byť, ako si Afrodita želala, večný; keď si Eros vyliečil popálené rameno, vyhladal Psyché, sňal z nej spánok a zobudil ju jemným pichnutím šípu; vyzval ju, aby sa vrátila k jeho matke a sám sa pobral za Diom; sľúbil mu obstaráť najkrajšiu milenkú, ak mu dovoli zobrať si Psyché za manželku; Zeus povýšil Psyché medzi bohov a potom, čo sa jej narodilo dievčatko *Hedone* (Rozkoš), uzmierila sa s ňou aj Afrodita; z *antiky* zachované množstvo výtvarných diel; najstaršie však až z *helenistického* obdobia (3.st.pr.Kr.), posledné staroveké v kresťanskom umení na *nástennej maľbe* v Domitilliných *katakombách*; okrem drobných plastiek, *mozaík* a malieb sú to súsošia, zvyčajne označované ako *Amor a Psyché* (Louvre rímska kópia z 3.-2.st.pr.Kr.; Kapitolské múzeum v Ríme, počiatku letopočtu; neapolské Národné múzeum 2.st.po Kr.; reliéfové zobrazenia na niekoľkých rímskych *sarkofágoch*; novovek: A.Canova (z roku 1796; pôvodný model v *Metropolitan museum of Art* v New Yorku, *replika* v Louvre a *Ermitáži* a na zámku v Kynžvarte v Čechách); B.Thorvaldsen 1806; J.T.Sergel (1787); A.Pajou (1791); I.Meštrovič (1918, reliéf); socha Psyché: A.de Vries (16.st.); Rodin (1896-1906); súsošie *Merkúr a Psyché*: A.de Vries (1593, Louvre); maliarstvo: Amor a Psyché: Raffael (nástenná maľba 1514-16, rímska Villa Farnese); nástenná maľba G.Romano (1525-27); obrazy: J.Zucchi (1580, Villa Borghese v Ríme); S.Vouet (1625); F.F.Picote (1817, Louvre); O.Kokoscha (1955); Únos Psyché Zefýrom: P.P.Prud'hon (1808); Spánok Psyché: Prud'hon; Psyché: G.F.Watts (1880); seriál obrazov Rozprávky o Psyché: M.Denis (1907)); cyklus *litografií* od H.Boettingera k Apuleiovej rozprávke (pozri *Premeny čiže Zlatý osol*)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Anima>

<http://comminfo.rutgers.edu/~mjoseph/CP/ICP.html>

A. Veneziano podľa Raffaela: Psyche počas navštívenia kúpeľa (1520-153)

G. Romano: Riečny boh zo scény Druhá úloha Psyché (detail fresky v Sala di Psyche, Palazzo del Tè, Mantova, 1526-1528)

G. Romano: Amor a Psyché (detail z fresky Hostina bohov, Sala di Psyche, Palazzo del Tè, Mantova, 1526-1528)

G. Romano: Kupido, Psyché a ďalšie figúry (16.st.)

A. de Vries: Merkúr nesie Psyché s vázou Persefone na Olymp (1893)

Ch.-A. Coypel: Psyché opustená Amorom (1730)

A. Van Dyck: Kupido a Psyche

P. Courteys: Klaňanie Psyché (limoneská technika, 1560)

L. Giordano: Psyche prichádza a objavuje do Kupidov palác (17.st.)

L. Giordano: Psyche obsluhovaná neviditeľnými duchmi (1692-1702)

L. Giordano: Kupido odchádza od Psyche (17.st.)

L. Giordano: Venuša poveruje Psyche úlohou (17.st.)

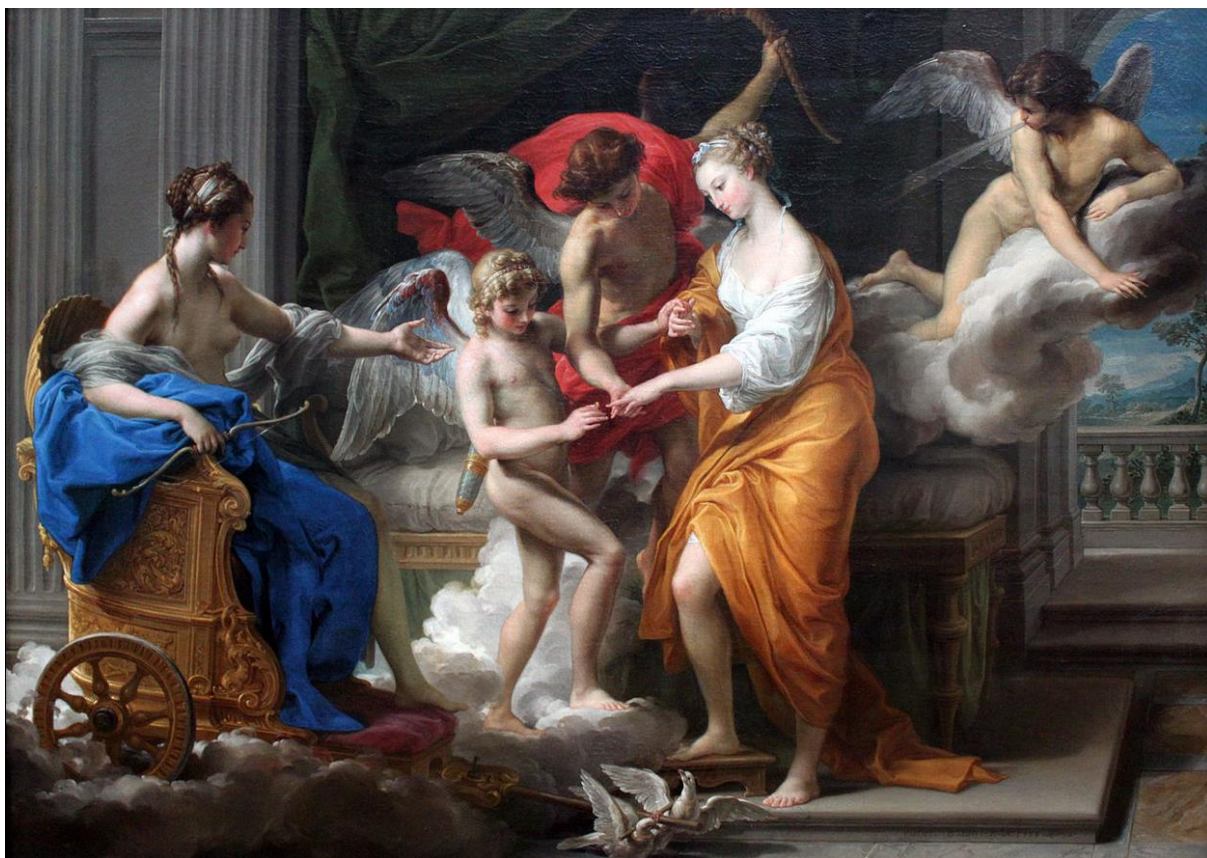
L. Giordano: Rodičia Psyché prinášajú obeť Apolónovi (17.st.)

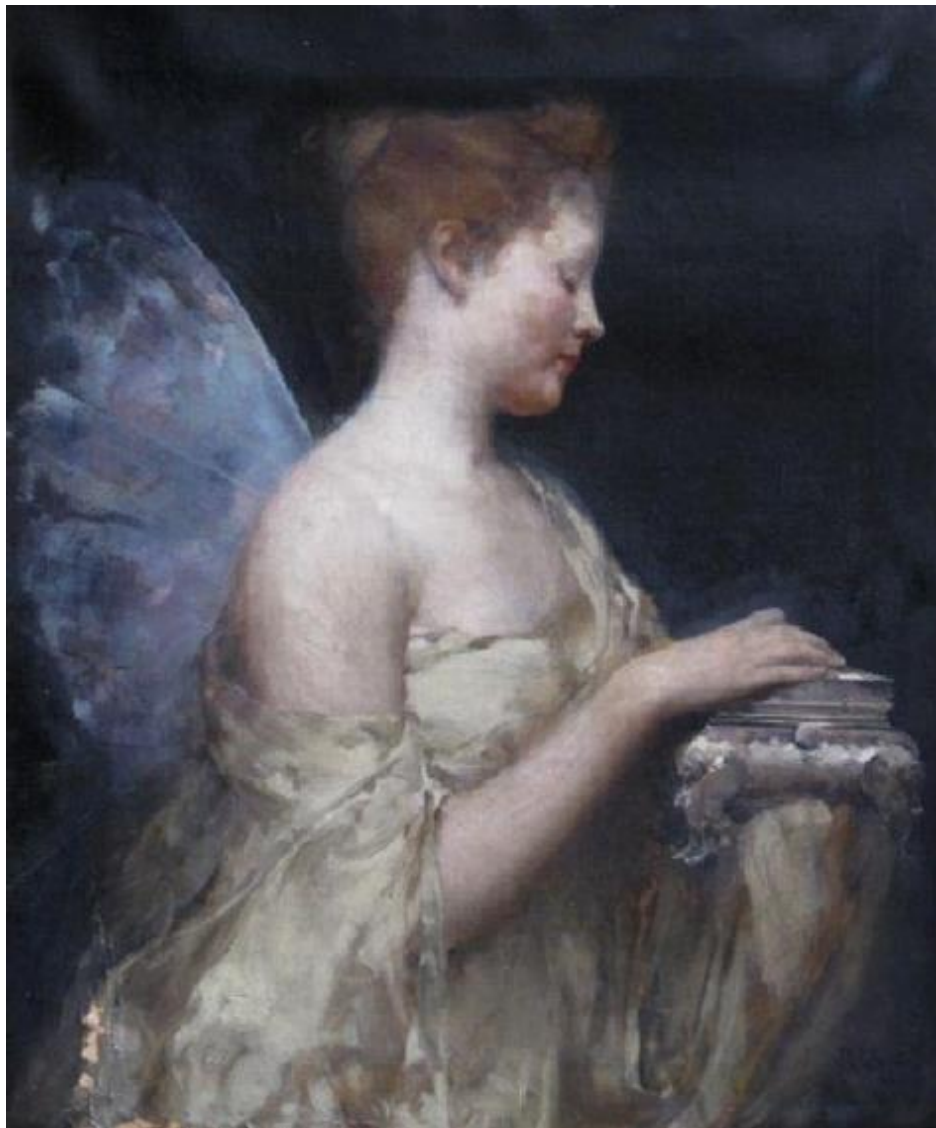
L. Giordano: Psyche oslavovaná ľuďmi (17.st.)

J. Umbach (?): Kupido a Psyche (štetcová maľba tušom a bielobou na farebnom papieri, 1640)

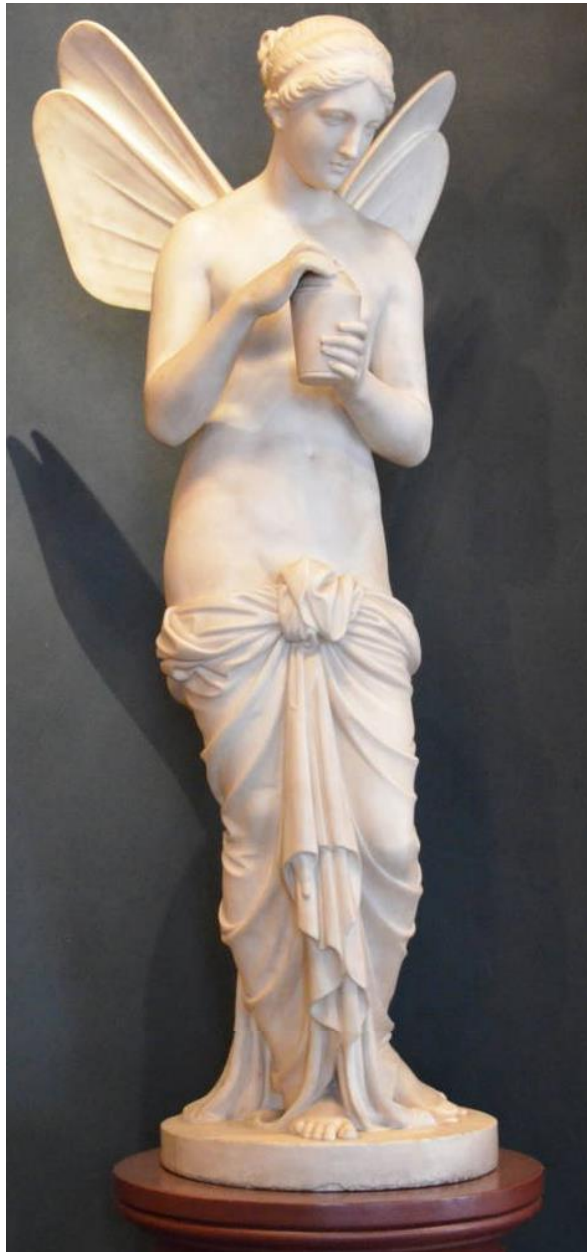
P. G. Batoni: Sobáš Amora a Psyche (1756)

J. R. Weguelin: Psyché (1890)

E. Poynter: Psyché v chráme lásky (1882)

B. Thorvaldsen: Psyche (mramor, 1811)

Psychomachia - v gréc. - „Súboje duší“; z gréc. machia – „boj“

-ranostredoveký spis na tému *Cnosti a Nerestí*; *personifikované* Cnosti a Neresti vedú medzi sebou krvavé súboje; autorom je Prudentius; pozri *dielo literárne*; -machia

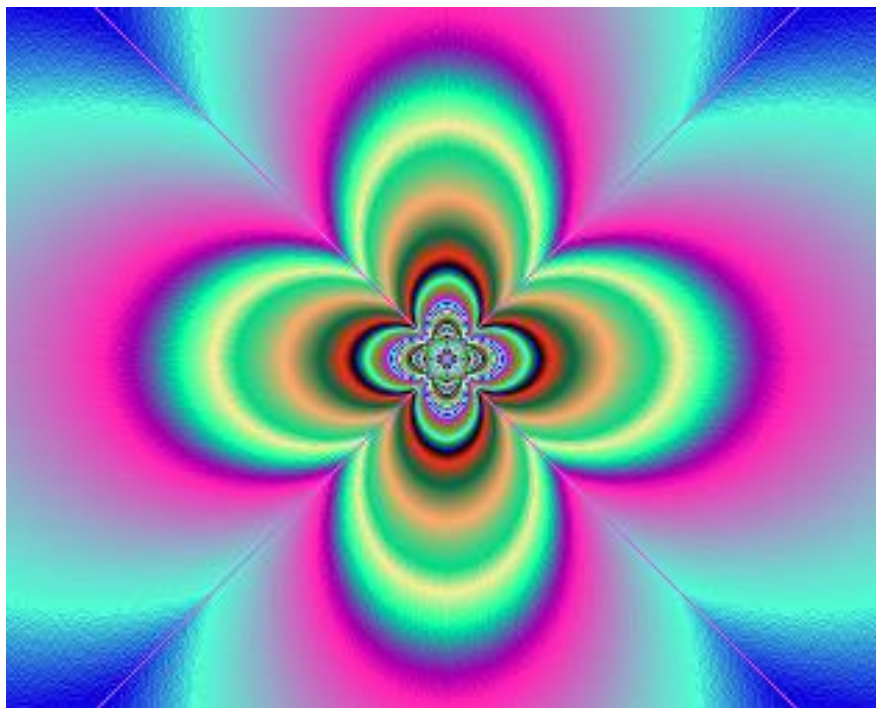
<http://de.wikipedia.org/wiki/Psychomachia>

psychedelia - stav mysle charakterizovaný veľmi príjemným omámením zmyslov, estetickým vytrhnutím a tvorivými impulzmi, ktorý je vyvolaný niektorými *drogami*; pôvod termínu je v spojení gréckych slov psyché (ψυχή - myseľ) a delos (δῆλος - prejav); do užívania ho v roku 1957 zaviedol anglický psychiater Humphry Osmond

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Psychedelie>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Psychedelia>

<https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Psychedelia>

Podľa Billa Gospera: Frajčenie trávy (display hack, psychedelia)

Rad pochodujúcich cadillacov lakovaných v dúhových odtieňoch (inštalácia, psychedelia, 1997)

Bill Taylor: Transformačný mechanický elf (psychedelia, 2008)

1 Maf04 (užívateľ): 5177aplm214sz3-1 (psychedelia, 2005)

psychedelické umenie - umenie, ktorého *fantastickosť* pramení z predstáv ovplyvnených drogami; ako jeden z prvých smerov sem patril *surrealizmus*; umenie založené na *fantázii pasívnej*; typická *bizarná farebnosť* a dynamika foriem, vplyv na *pop-art*; pozri *Archizoom Associanti*

-umenie, ktoré je inšpirované zvláštnymi stavmi mozgu pri požití niektorých halucinogénnych drog; slovo psychedelický, ktoré bolo prvýkrát použité britským psychológom menom Humphry Osmondom, znamená niečo v zmysle „prejavenie mysle“, „myseľ otvárajúci“; podľa tejto definície by všetky umelecké snahy zachytiť vnútorný svet psychiky mohli byť považované za psychedelické; zvyčajne, keď hovoríme o psychedelickom umení, myslí sa tým predovšetkým umelecká tvorba 60.rokov 20.st.; koncertné plagáty, obaly platní, nástenné maľby, *komiksy*, undergroundovej noviny a ďalšie odrážali nielen kaleidoskopicky víriace vzory a terče typické pre LSD halucinácie, ale aj revolučné politické, sociálne a duševné poznatky získané práve z týchto nových psychedelických stavov vedomia; psychedelické umenie, alebo inak umenie pod vplyvom halucinogénov, má niekoľko typických vlastností; jedná sa o metafyzické, kaleidoskopické a fantastické tvary, svetlé, alebo naopak vysoko kontrastné farby, extrémne sústredenosť na detaily, špirály, sústredné kruhy, typické je tiež opakovanie motívov, ručné nápisy a inovatívne typografie, deformácia vnímanie priestoru; odrazovým mostíkom pre skúmanie psychedelického umenia bolo s najväčšou pravdepodobnosťou objavenia LSD Albertom Hofmannom začiatkom 40.rokov; sám Hofmann vôbec netušil, že mu pod rukami vzniká zatiaľ jeden z najvýznamnejších halucinogénov; umelci začali s touto drogou vykonávať experimenty a zistili, že im to pomáha otvoriť svoju myseľ novým poznatkom, skúsenostiam a vnemom, a svoje zážitky vyjadrovali práve umeleckou tvorbou; najväčší boom bol v 60. rokoch, a to v San Franciscu; spolu s technikou sa vyvíja aj psychedelické umenie; dnes sa dajú vytvárať rôzne animácie a grafiky v počítači, svetelné šou, poznáme mnoho programov, v ktorých si aj každý laik môže vytvoriť vlastné hudobné skladby bez pomoci akýchkoľvek hudobných nástrojov; pozri *počítačové umenie*, Ch. Dyer. *hippies*

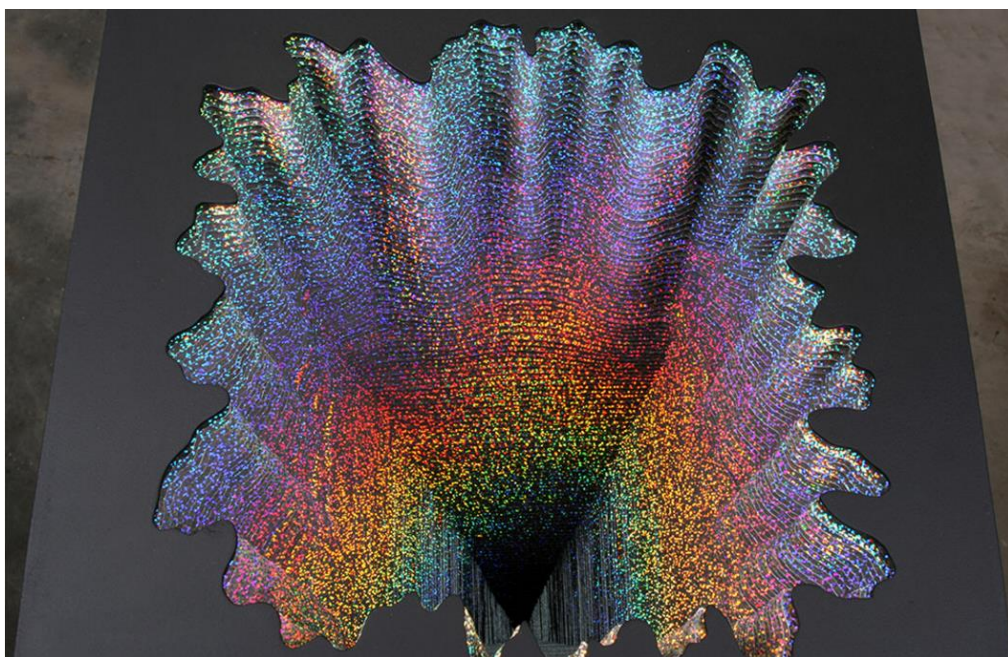
https://cs.wikipedia.org/wiki/Psychedelick%C3%A9_um%C4%9Bn%C3%AD

https://en.wikipedia.org/wiki/Psychedelic_art

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Psychedelic_art

<https://www.google.sk/search?q=psychedelic+art&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiT7ufyo7zOAhWDXBoKHb3iAbcQsAQIGQ>

<https://www.google.sk/search?q=Trippy&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwidoYfkrLzOAhWBXRQKHT5EDQQsAQIGQ&dpr=1>

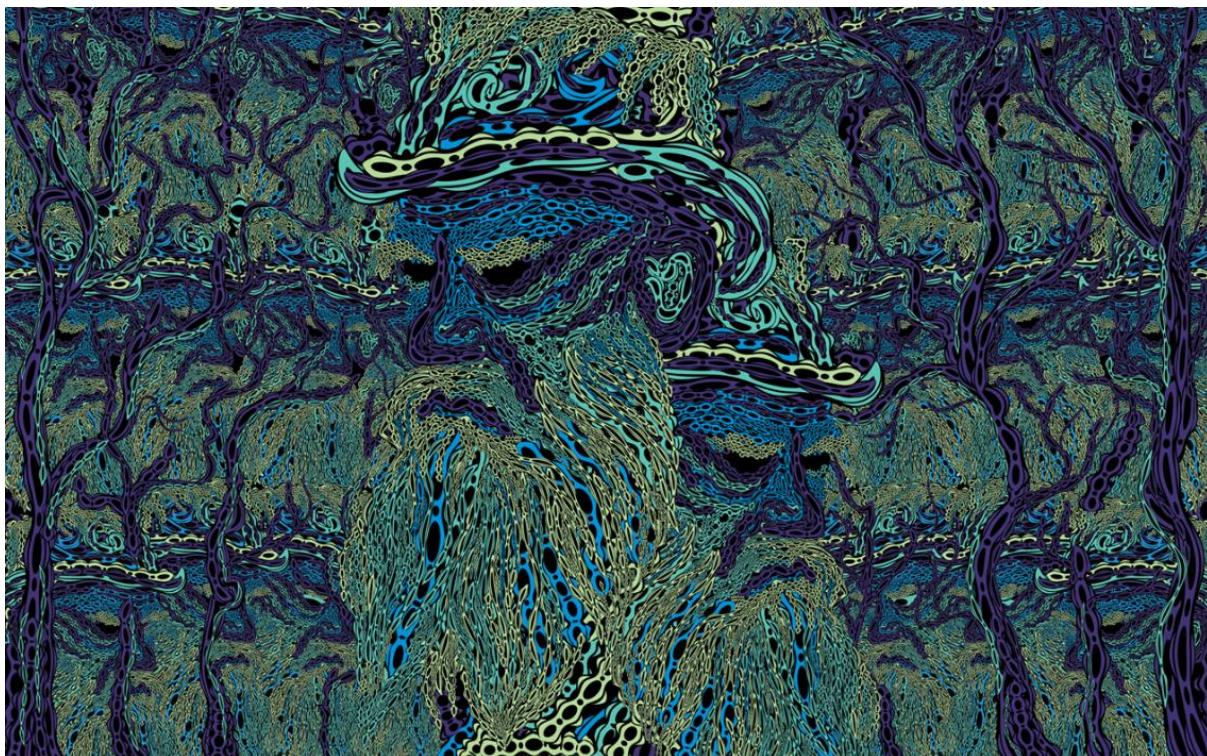
J. Stark: Holografický štvorec (detail, penová doska, holografický papier, lepidlo, drevo, akryl. farba, psychedelické umenie, 2012)

J. Stark: Kozmická loď (detail, psychedelické umenie, farebný papier, penová doska, akrylová farba, drevo, 2015)

Psychedelické umenie

Tmavý tripp (psychedelická tapeta)

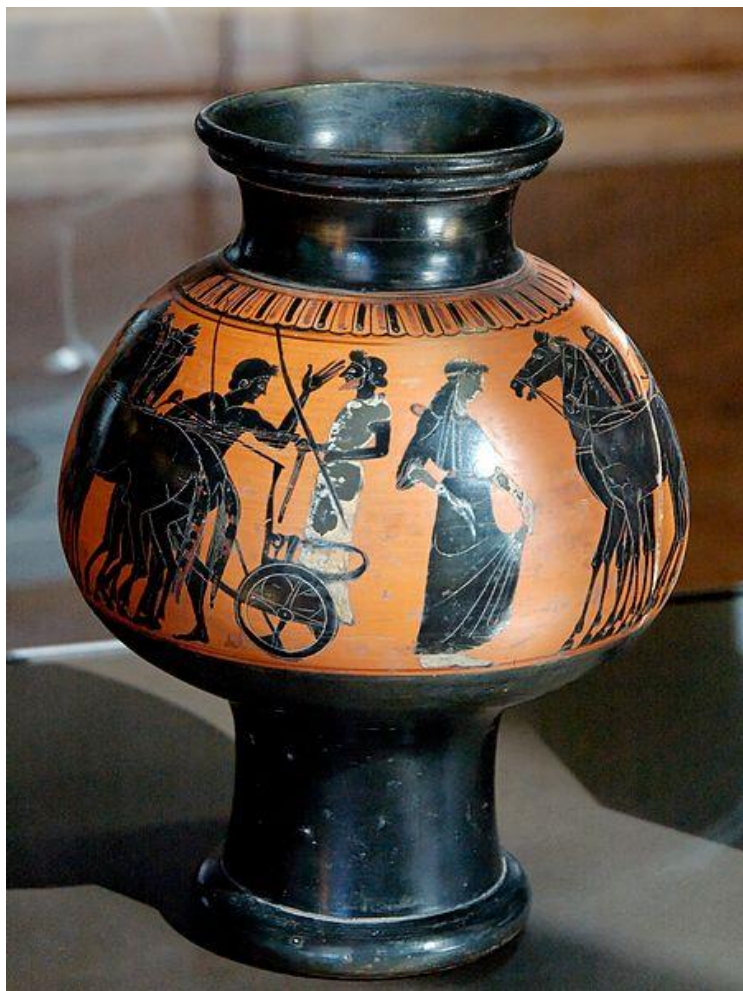
psychopompos - gréc.; prídomok pre božskú bytosť vo funkcii vodcu *duše* do *podsvetia*; pozri *Hermes Psychopompos*; *bohovia podsvetia*; *fénix*, *Fetch* (folklór)

Heinz-Mohr: v mytológiách je psychopomponom predovšetkým *pes*; vodcom *duše* nocou smrti; ako taký prepožičiava svoju hlavu *Anúpewovi*, *Thotovi*, *Hekaté*, *Hermovi*, *Kerberovi*

psychostasis - *váženie duší*

psyktér - z gréc. Ψυκτήρ/psyktér; odvodené od slova „psycho“ – „chladíme“; staroveká grécka nádoba so širokým telom, vyššou nôžkou a dvomi ušami; používala sa na chladenie vína ľadom alebo snehom; psyktér býval umiestňovaný počas *sympózií* do krátera, pričom rozšírená dolná časť bránila jeho prevráteniu; vyskytoval sa len zriedka, iba od konca 6.st.pr.Kr.-pol. 5.st.pr.Kr.; podobnú funkciu plnili tiež *amfory* s dvojitými stenami; pozri *antická keramika*, *grécke vázové maliarstvo*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Psykt%C3%A9r>

Odchod bojovníka vo vojny (attický čierno figurový psyktér, 525-500pr.Kr.)

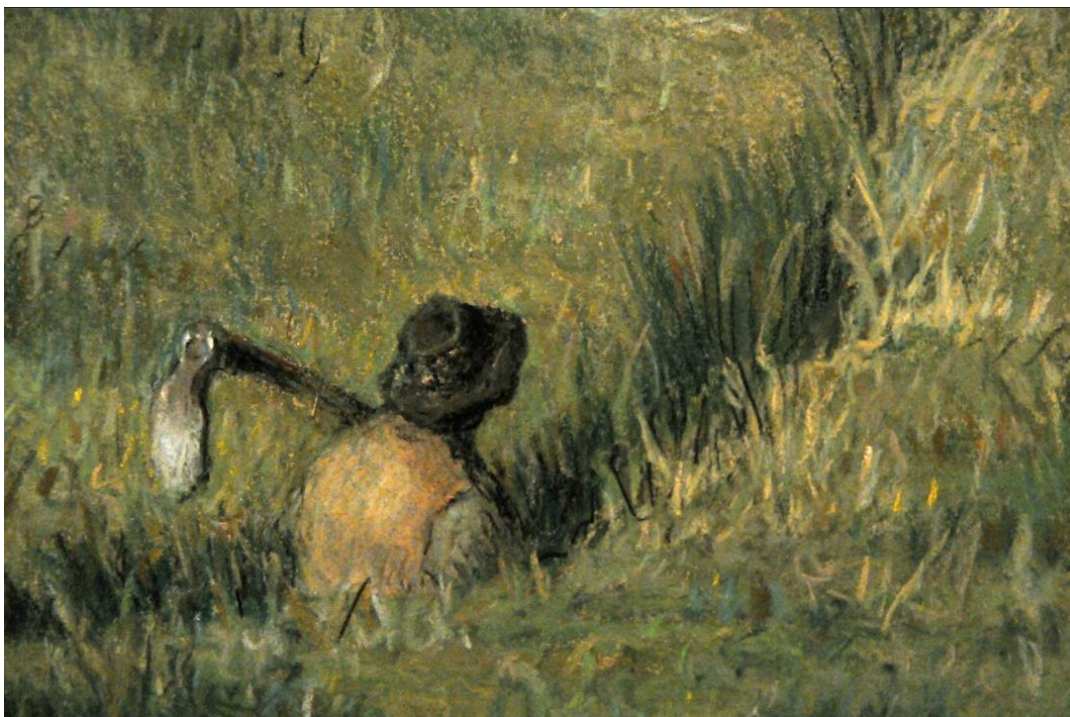

Scéna zo symposia (attický čierno figurový psyktér, 510 pr.Kr.)

pšenica - pozri *obilie, rastliny, hostia*

C. Monet: Vetheuil, pšeničné polia (1881)

J. F. Millet: Cesta cez pšenica (1867)

Pšenica a kúkol' - Podobenstvo o pšenici a kúkole

pšeno - inak aj pliev zbavené *proso* (alebo *česky jáhly*); slovo pšeno je praslovanské, nejasného pôvodu; v rade slovanských jazykov sa pre pšeno používa výraz pšeno (slovenský, rusky), ale napr. poľsky to sú jagla (pozri *jáhly*, prídavné meno jáhlový, jahelný); väčšina jazykov špecifický výraz pre pšeno nemá a používa slová pre proso prípadne upresňujúce súslovie, ktoré znamenajú lúpané *proso*,

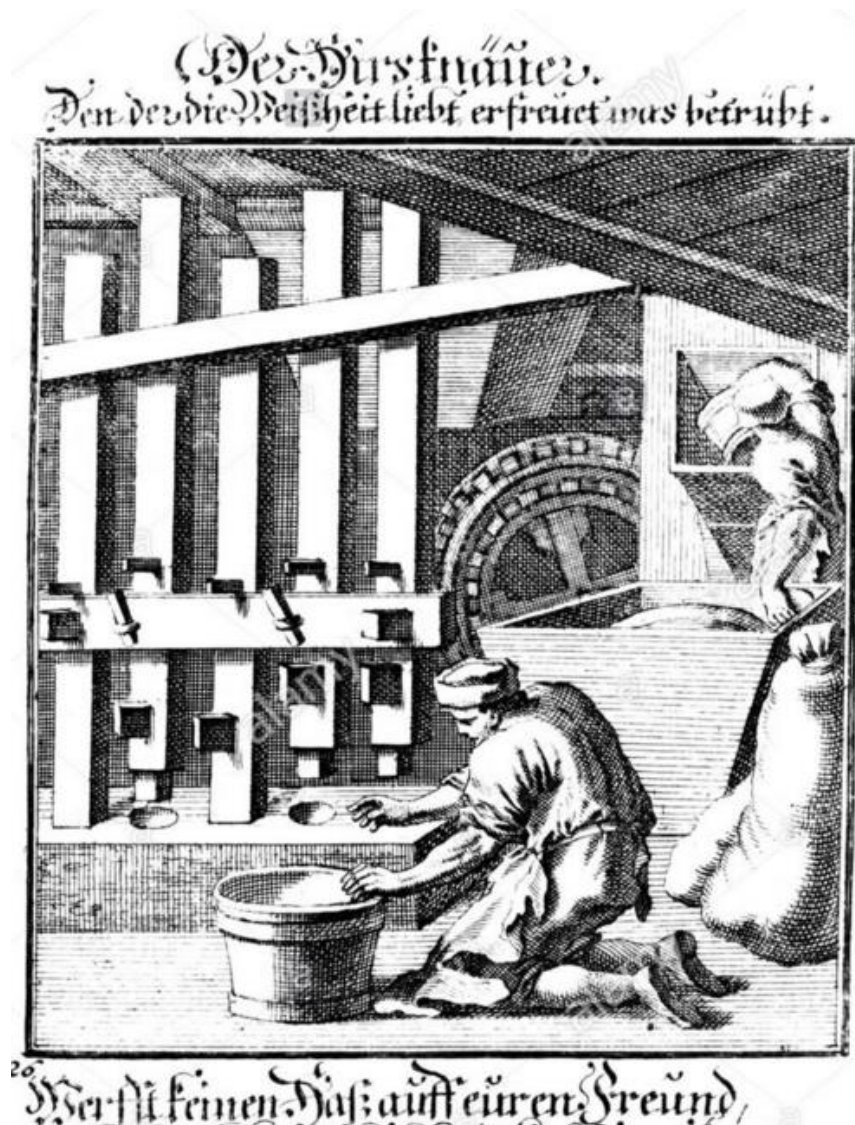
prosné semená; pšeno - proso patrí k najstarším kultúrnym plodinám; už starí Egypťania a Gréci z neho robili chlieb, pivo a liehoviny; údajne pochádza z Číny, východnej Ázie a Indie a v týchto krajinách sa radí medzi jedno z piatich posvätných zŕn; vo svojej kuchyni ho používali aj naši predkovia, čiže *Slovania*, pripravovali z neho chutné kaše, výživné placky či polievky; po odstránení plevy z prosa nám ostane pšeno; pri varení sa najčastejšie budeme stretávať s pšenom (po česky nazývané jáhly a lat. *Panicum miliaceum* L.); jedná sa o bezlepkovú obilninu, odporúčanú celiatikom; *Ajurvéda* odporúča túto obilninu ľuďom, ktorí chcú chudnúť; navyše nie je pomocníkom len pri chudnutí, ale podľa starej východnej medicíny chráni našu slezinu a pankreas a liečebne pôsobí pri žalúdočných problémoch; preto je vhodné určite aj pri liečbe **cukrovky**; pšeno ma horkejšiu chuť, ale netreba sa jej obávať; v súčasnosti v našej strave chýba horká chuť; ak by nám predsa prekážala, tak horkú chuť znížime 1 až 3-násobným prepláchnutím vriacou vodou; môže sa pripraviť na sladko i slano; je výborné v kombinácii s orieškami, ovocím a rastlinným či živočíšnym mliekom ako kaša; ďalej sa dá z neho pripraviť obdoba ryžového nákypu, dá sa použiť aj do koláčov; výborný je ako príloha k jedlám, tiež ako forma falošných bryndzových halušiek (alebo skôr takej bryndzovej kaše) pridaním červenej šošovice, bryndze a údeného tofu namiesto slaninky; pozri *rastliny*

Pšeno účinky na zdravie

- Zvyšuje funkciu imunitného systému, chráni telo pred škodlivinami**
- Podporuje rast a tvrdosť - kostí, zubov, nechťov, vlasov a podporuje krvotvorbu**
- Pôsobí ako účinný „odkysľovač“ organizmu pri prekyslenom vnútornom prostredí**
- Účinne detoxikuje organizmus a napomáha zdravému vývoju plodu počas tehotenstva**
- Pšeno je vhodné pri chudnutí, užívajte ho jeden krát do dňa – najlepšie na raňajky, obed alebo večeru**

Zdravé a krásne telo
www.Peknetelo.eu

Ch. Weigel st.: Lúpanie šupiek prosa (medirytina, 1698)

pštros - lat. *Struthio camelus* < gréc. *struthokámelos* – „ťaví pštros“

-v *egyptskej mytológii* pozri *Maat, Šov, Bes, Montu/Month*; *heraldické figúry*; *boa*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*; *vták*; *Koloseum, gladiátorské hry*; *flabellata*

Baleka: v staroveku považovaný za *vtáka* a súčasne *cicavca*, schopného stráviť aj železo a vrhať svojimi pazúrkami kamene; jeho veľké vajcia zdobili hroby *mohamedánov* na počť mŕtvych (pozri *kult mŕtvych*); u Egypťanov a kresťanských *Koptov* boli pštrosie vajcia súčasťou chrámovej výzdoby (pozri *chrám egyptský*); pštrosie perá symbolom *pravdy* a *spravodlivosti* a boli napr. atribútom bohyně *Maat*, ktorá zobrazovaná s perami na hlave a zatvorenými, nevidiacimi, nestrannými očami (porovnaj *Iustitia*); význam odvodzovaný od tvrdenia, že pštros ukrýva hlavu do piesku, ak nechce byť videný; pštrosie perá aj znakom *egyptských* kňazov (pozri *móda*); objavujú sa aj na prilbách rímskych vojakov (pozri *rímski bojovníci*); Peržania pštrosími perami rozduchávali *oheň*, ktorého sa nesmeli nič ľudského dotknúť (pozri *Perzská ríša*); pštros je však aj symbolom *pretvárdy* (význam odvodený z pohybu krídiel, ktoré vtákovi neumožňujú lietať); kresťanstvo prevzalo symbol a jeho význam založilo na vzťahu pštrosova ku vlastným vajciam, ktoré ukladá do horúceho piesku a o ktoré sa zdanlivo nestará (v skutočnosti ich v noci zohrieva vlastným telom); to z neho urobilo symbol *lahostajnosti* ku vlastnému pokoleniu; prebralo aj význam *pretvárdy* a považuje pštrosova za obraz hriešneho človeka (pozri *hriech*); neskorý stredovek spojil pštrosova s poznatkom, že slnko samé vedie k vyliahnutiu mláďat, a preto je pštros

symbolom panenského materstva *Márie* (pozri *Immaculata*); motív častý v mariánskych obrazových cykloch (pozri *mariánsky cyklus*)

Heinz-Mohr: podľa starého prírodovedeckého poňatia sedí pštros nesedí na vajciach, ale upreto na ne hľadá tak dlho, kým sa pod silou jeho pohľadu mláďatá nevyliahnú; odtiaľ je meditatívna funkcia pštrosích vajec, ktoré sú v pravoslávnych chrámoch, najmä v *koptskej* oblasti, zavesené u stropu (pozri *chrám kresťanský*); podľa inej verzie (*Physiologus*) pštros dáva svoje vajcia „vysediť“ slnku; v tomto duchu je zobrazený *Kristus*, vzkriesený Bohom Otcom (pozri *vzkriesenie*); aj preto ešte dnes v pravoslávnych a najmä koptských chrámoch v čase medzi Veľkým piatom a *Veľkonočným* pondelkom sú vešané pštrosie vajcia; pštros, ponechávajúci vajcia svojmu osudu môže byť varovným symbolom hriešnika, zabúdajúceho na svoje povinnosti voči Bohu; negatívny význam má aj pštros symbolizujúci *Synagógu*, ktorá úmyselne ostáva v slepote, tak ako pštros ukrýva hlavu do piesku

Biedermann: lat. *Struthio camelus*; veľký tropický vták, ktorý nevie lietať a vyznačuje sa veľkými ozdobnými perami na chvoste a *krídlach* (pozri *boa*); v gréčtine mohla nastať zámena slov oštep (*struthos*) a pštros, preto na odlíšenie pridávali k názvu vtáka slovo *mezas* (veľký) alebo ho nazývali *struthokámelos* (ťaví pštros) pre jeho veľkosť a podobnosť jeho nôh s nohami párnokopytníkov; pštros pochádzal zo severnej Afriky (rytiny na skalách); od 5.st.pr.Kr. známy v Stredomorí; Aristoteles mu pripisoval zmiešaný charakter vtáka a cicavca; pero na hlave egyptskej *Maat* bolo zrejme pštrosie; ranokresťanský spis *Physiologus*: „...kladie vajcia... sadne si proti nim, ostro a pozorne sa na ne díva a mláďatá sa vyliahnú žiarou jeho očí... Preto sú pre nás v kostole tieto vajcia príkladom: ak sa tam zhromaždíme k spoločnej modlitbe, upierame oči k Bohu...“ (> pštrosie vajcia vešané u stropu); druhá predstava, podľa ktorej sa mláďatá liahnu pôsobením slnečného tepla, slúži na prirovnanie k Ježišovmu *zmŕtvychvstaniu* a narodeniu bez rodičovskej pomoci; opäť ide o *paralelu* k panenskému materstvu *Panny Márie*; vo spise *Physiologus*: „...dokonca kováčovi v dielni zožerie kus čerstvo vykovaného železa a ak ho vyvráti, je ešte žeravé; po prejení cez jeho vnútornosti je však toto železo ľahšie a cvendžiace...“ > v nemčine je bežný slovný zvrät „mať pštrosí žalúdok“ – t.j. taký, ktorý vie stráviť v prenesenom zmysle aj urážky; keďže pštros nevie lietať, stal sa v *bestiároch* podobne ako *labuť* je symbolom *pokrytectva* a *svätuškárstva*; často síce rozpína krídla, aby vzlietol, ale nedokáže sa odpútať od zeme - "podobne pokrytci, ktorí síce pôsobia dojemom svätcov, avšak ich konanie nikdy nie je sväté", na rozdiel od *sokola* a *rajky*, ktorých telá sú ľahšie a nie tak mocne pripútané k zemi; istú úlohu má pštros aj v *heraldike* (v súvislosti s bájkou o prehĺtnutí železa má pštrosa spolu s podkovou v - *erbe* rakúske mesto Leoben, sídlo železiarskeho priemyslu

-v súvislosti s heslom *bažant*: je zaujímavé, že Hohberg (1675) pripisoval bažantovi vlastnosti, ktoré dnes pripisujeme *pštrosovi*: Hlúpy bažant si hlavu schová a myslí si, že ho nevidia, no aj tak ho chytia. Tak aj sveták svoje hriechy skryje, ale Boh ho nájde, lebo vševidiaci je“

Eurotelevízia: pštrosoy v prípade nebezpečenstva nevykazujú zvyk skrývať hlavu do piesku; ide o pomerne odvážne tvory, ktoré často a veľmi odhodlane bojujú o svoje teritórium a niekde sú užívané aj ako strážne zvieratá; mýtus o trkaní hlavu do piesku môže vyplývať z toho, že keď konzumujú potravu alebo drobné kamienky kvôli tráveniu, môžu z diaľky pripadať, ako keby mali hlavu v piesku; navyše sú skvelými bežcami, takže na zbabelú taktiku nemajú dôvod

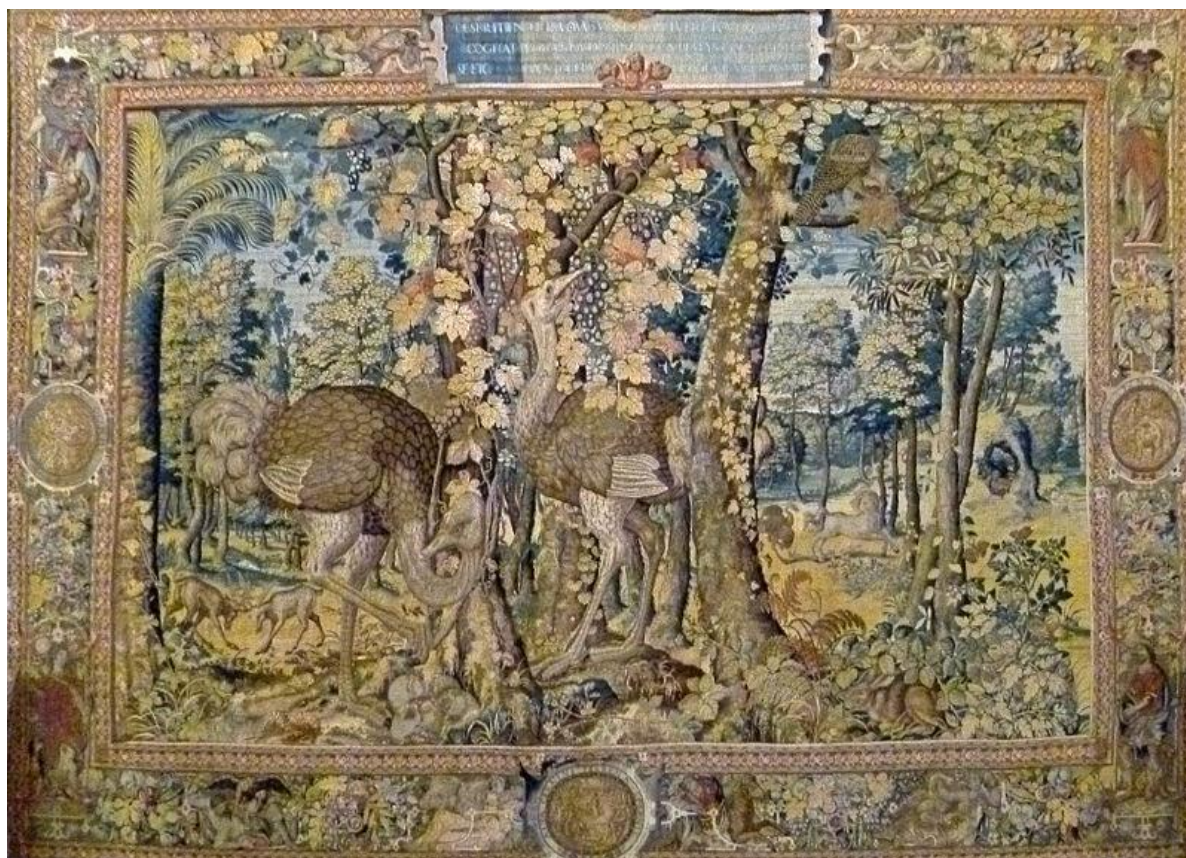
-podľa stredovekých *bestiárov* je pštros hlúpy vták, ktorý má krídla, ale nelieta, no na zemi predbehne jazdca; jeho nohy sa podobajú ťavím alebo snád' kravským kopytám; dokáže zožrať všetko, aj železo; kladie vajcia iba pri stúpaní súhvezdia Plejád, ale o potomstvo sa nestará, zasype ho pieskom a odíde

Pštros ukladajúci vajce do piesku (iluminácia zo stredovekého bestiára)

G. Romano: Iustitia (16.st.)

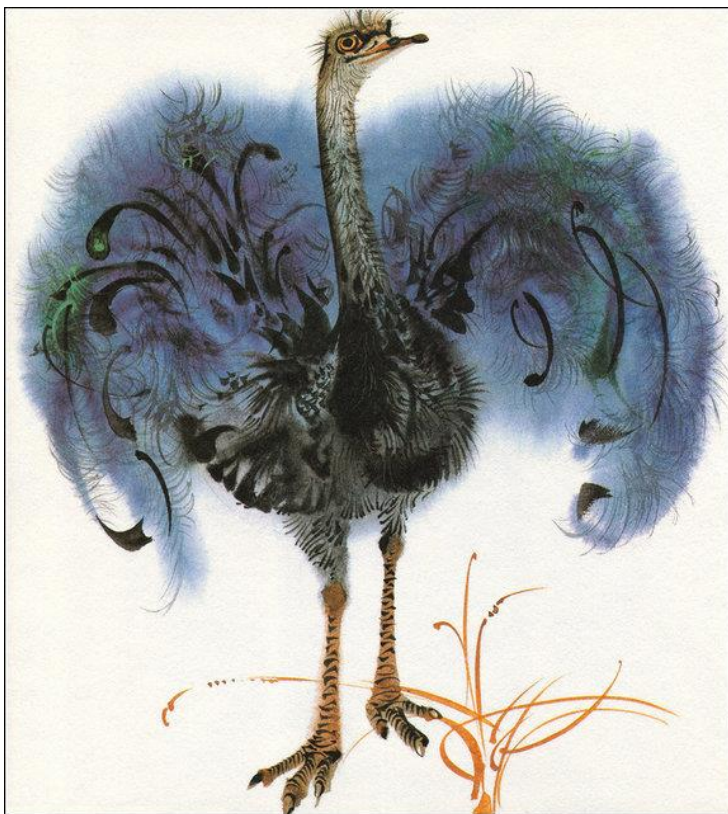
P. van Coecke Aelst (dieľna), M. Coxie (návrh): Pštrosy (16.st.)

P. Galle podľa J. van der Straeta: Lov pštrosa (rytina zo série Venationes Ferarum, avium, Piscium, 1578)

L. Giordano: Korunovanie Justicie (freska v Galérii Palazzo Medici-Riccardi, Florencia, 1684-1686)

M. Hanák: Pštros (akvarel, ilustrácia)

pštrosia koža - pozri *kabelka*

pštrosie pero - pozri *pštros*, *boa*, *Maat*, *Montu/Month*, *gryf*; *pravda*, *spravodlivosť*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prirovnania*

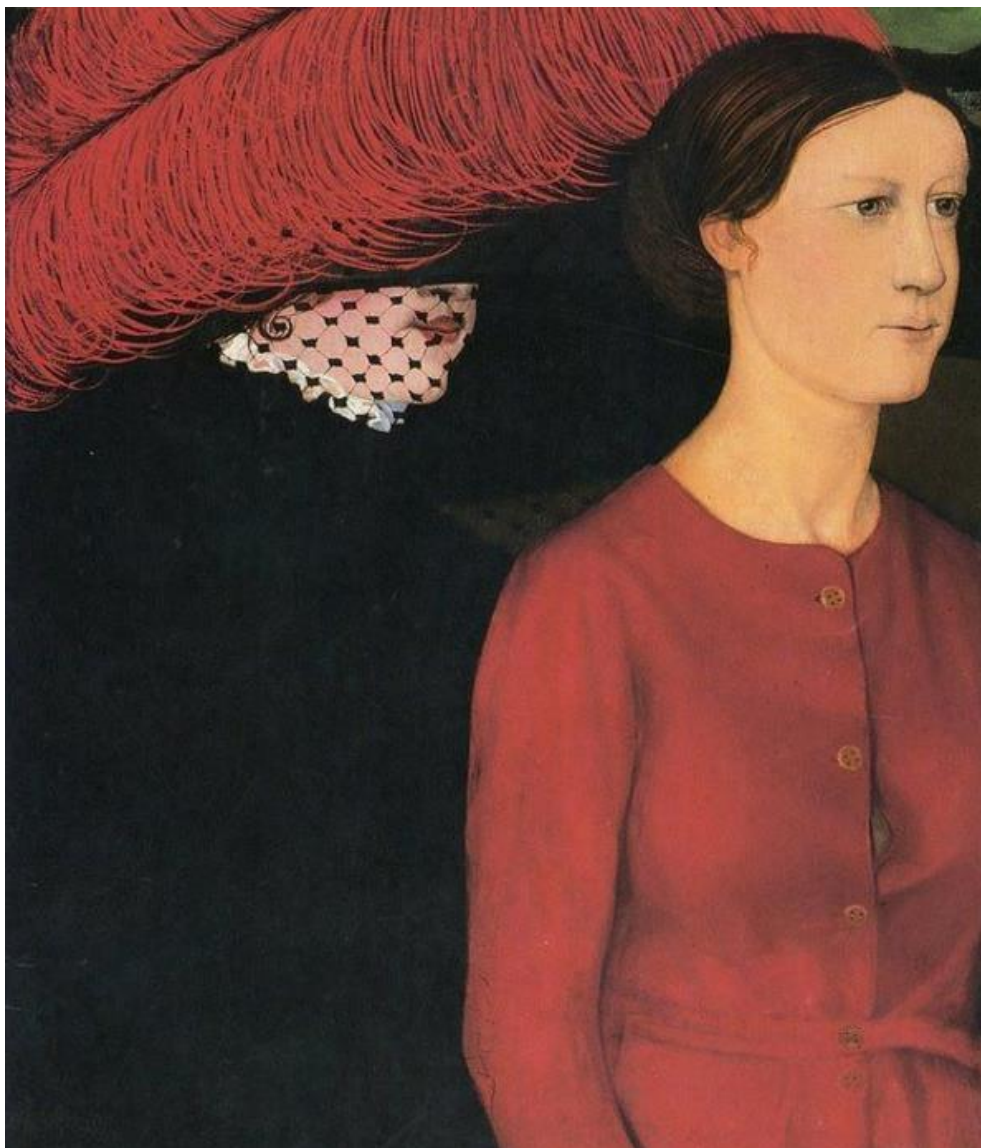
G. van Honthorst: Veselý hudobník (1623)

G. van Honthorst: Šťastný huslista (1624)

Holandský maliar 17.storočia: Dvaja hudobníci

G. Van de Woestijne: Dvojica v jari (1919)